

Στην υπέροχη μητέρα μου, Ντίνα
Υπήρξες ο μεγαλύτερος υποστηρικτής μου
και ο πιο αληθινός φίλος μου

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΕΝΑ

«Σιμόν, η λεβάντα σε περιμένει!»

Μπιπ! Μπιπ!

«Σιμόν! Σιμόν!»

Δεν ξέρω τι με ξύπνησε πρώτο: η κόρνα του καινούριου αυτοκινήτου του Μπερνάρ ή η φωνή του πατέρα μου απ' την κουζίνα. Σήκωσα το κεφάλι απ' το μαξιλάρι και συνοφρυώθηκα. Η κάμαρα μύριζε καυαλισμένο βαμβάκι. Ο πρωινός ήλιος που χυνόταν απ' τα ανοιχτά παραθυρόφυλλα ήταν λευκός, πυρωμένος.

«Σιμόν, η λεβάντα σε περιμένει!»

Είχε μια θυμηδία η φωνή του πατέρα μου – όπως, μου φάνηκε, και το κορνάρισμα του Μπερνάρ. Ανακάθισα και είδα απ' το παράθυρο το μπορντό αμάξι, με την οροφή κατεβασμένη, να τσουλάει στον δρόμο κατά μήκος των πεύκων. Ο Μπερνάρ χαμογελούσε πλατιά στο τιμόνι. Οι ζάντες ήταν ασορτί με το κατάσπρω χρώμα του κοστουμιού και του παναμά του. Αναρωτήθηκα κατά πόσο ο Μπερνάρ επέλεγε τα ρούχα του έτσι ώστε να εναρμονίζονται με τα αυτοκίνητά του. Την περασμένη χρονιά, όταν ήταν της μόδας τα βρετανικά αμάξια, είχε καταφτάσει μια μέρα με μαύρο κοστούμι και καπέλο μελόν. Τώρα φρέναρε και σταμάτησε στην αυλή, κοντά στη γλυσίνα, και κοίταξε πίσω απ' τον ώμο του. Στο βάθος του δρόμου μια άμαξα πλησίαζε αργά. Ο οδηγός της ήταν μελαψός και οι επιβάτες σκουρόχρωμοι σαν μελιτζάνες.

Σηκώθηκα απ' το κρεβάτι και ψαχούλεψα την κάμαρα

αναζητώντας το φουστάνι της δουλειάς. Κανένα από τα φορέματά μου δεν κρεμόταν στην ντουλάπα· ήταν όλα τους σκορπισμένα κάτω απ' το κρεβάτι ή ξεχύνονταν από τα ανοιχτά συρτάρια της σιφονιέρας μου. Βούρτσισα τα μαλλιά μου και προσπάθησα να θυμηθώ πού είχα αφήσει το φουστάνι μου.

«Σιμόν!» φώναξε πάλι ο πατέρας μου. «Να σε δούμε μες στο 1922, έτσι;»

«Έρχομαι, μπαμπά!»

«Α; Δεν πιστεύω να ενόχλησα την Ωραία Κοιμωμένη;»

Χαμογέλασα. Με τα μάτια του νου τον έβλεπα καθισμένο στο τραπέζι της κουζίνας, μ' ένα φλιτζάνι καφέ στο ένα χέρι και στο άλλο ένα πιρούνι μ' ένα κομμάτι λουκάνικο καρφωμένο στην άκρη του. Το μπαστούνι του ακουμπισμένο στο πόδι του και το καλό του μάτι να κοιτάει καρτερικά το κεφαλόσκαλο για το πρώτο ίχνος ζωής.

Βρήκα το φουστάνι μου κρεμασμένο πίσω απ' την πόρτα και θυμήθηκα ότι το είχα κρεμάσει εκεί αποβραδīs. Έχωσα τα χέρια μου στα μανίκια και κατάφερα να το κουμπώσω χωρίς να πιαστούν τα μακριά μαλλιά μου στο κούμπωμά του.

Κι άλλο εκκωφαντικό κορνάρισμα του Μπερνάρ. Παράξενο που κανείς δεν του είχε πει να περάσει μέσα – κι έτσι έριξα μια ματιά απ' το παράθυρο να δω τι συνέβαινε. Μα δεν ήταν ο Μπερνάρ που πατούσε την κόρνα, αλλά ένα αγόρι που στεκόταν στο μαρσπιέ. Είχε μάτια στρογγυλά σαν δαμάσκηνα. Μια γυναίκα με τα μαλλιά της μαζεμένα με μια μαντίλα τράβηξε το αγόρι και το επέπληξε, όμως η δυσφορία της ήταν θέατρο. Το αγόρι χαμογέλασε και η μητέρα του γέμισε το μέτωπό του με φιλιά. Οι τρεις άντρες επιβάτες της άμαξας ξεφόρτωναν σακιά και μπαούλα απ' την καρότσα. Είδα τον ψηλότερο να ξεφορτώνει μια κιθάρα, κρατώντας τον βραχίονα και το σώμα του οργάνου με την ίδια τρυφερότητα που η μάνα κρατάει το παιδί της.

Ο θείος Ζερόμ, με το καπέλο της δουλειάς να σκεπάζει καλά τα γκρίζα μαλλιά του, μιλούσε με τον οδηγό. Από τον τρόπο που οι άκρες του μουστακιού του ήταν στραμμένες προς τα κάτω,

κατάλαβα ότι μιλούσαν για λεφτά. Εκείνος έδειξε το δάσος κι ο οδηγός ανασήκωσε τους ώμους. Οι χειρονομίες εξακολούθησαν για μερικά λεπτά, και με τα πολλά ο οδηγός έγνεψε καταφατικά. Ο θεός Ζερόμ έχωσε το χέρι στην τσέπη, έβγαλε ένα πουγκί και μέτρησε ένα ένα τα κέρματα καθώς τα απίθωνε στην απλωμένη παλάμη του άντρα. Ικανοποιημένος, ο οδηγός έσφιξε το χέρι του θείου και χαιρέτησε υψώνοντας το χέρι τους υπόλοιπους – έπειτα ανέβηκε στην άμαξα και κίνησε να φύγει. Ο θεός Ζερόμ έβγαλε ένα τεφτέρι απ' την τσέπη του και μ' ένα μολύβι που είχε περασμένο στο αφτί του κατέγραψε το ποσό που είχε πληρώσει στο κατάστιχο – το ίδιο κατάστιχο όπου σημείωνε τα χρήματα που του χρωστούσε ακόμα ο πατέρας μου.

Φίλησα τον σταυρό που κρεμόταν στην πόρτα και βγήκα τρέχοντας απ' την κάμαρά μου. Είχα φτάσει στα μισά του διαδρόμου όταν θυμήθηκα το γούρι μου. Γύρισα τρέχοντας πάλι στην κάμαρά μου, πήρα το πουγκάκι με τη λεβάντα απ' τη σιφονιέρα και το καταχώνιασα στην τσέπη μου.

Ο πατέρας μου βρισκόταν εκεί ακριβώς που περίμενα, με τον καφέ και την πιρουνιά του λουκάνικου ανά χείρας. Ο Μπερνάρ καθόταν δίπλα του, σιγοπίνοντας ένα ποτήρι κρασί. Ο Μπερνάρ είχε πολεμήσει στο πλευρό του πατέρα μου στα χαρακώματα. Οι δυο τους δεν θα είχαν γνωριστεί ποτέ αν δεν είχαν μεσολαβήσει οι συγκεκριμένες συνθήκες, μα έκτοτε είχαν γίνει επιστήθιοι, αφοσιωμένοι φίλοι. Ο πατέρας μου καλωσόριζε τον Μπερνάρ στους κόλπους της φαμίλιας μας, διότι ήξερε ότι η οικογένεια του φίλου του τον είχε απορρίψει. Τα ξανθά μαλλιά του Μπερνάρ έμοιαζαν ακόμη πιο ανοιχτόχρωμα απ' την τελευταία φορά που τον είχα δει. Οσμιζόταν το κρασί πριν από κάθε γουλιά, με τον ίδιο τρόπο που οσμιζόταν καθετί στη ζωή προτού το δοκιμάσει. Την πρώτη φορά που είχε έρθει στο σπίτι μας, τον είχα βρει να στέκεται στην αυλή και να εξετάζει τις μυρωδιές που πλανιούνταν στον αέρα ρουθουνίζοντας σαν σκύλος. «Για πες μου, Σιμόν, στα ριζά του λόφου, κοντά σ' εκείνα τα κεδρόμηλα, μήπως έχει ένα ρέμα;»

Και είχε δίκιο, μόνο που τα κεдрόμηλα δεν φαίνονταν απ' το σημείο όπου στεκόμασταν και το ρέμα ήταν μια σταλιά ρυάκι.

Η μητέρα μου και η θεία Ιβέτ γύριζαν σαν σβούρες μες στην κουζίνα, καθαρίζοντας τα απομεινάρια του πρωινού: λουκάνικα, κατσικίσιο τυρί, βραστά αβγά και ψωμί μουλιασμένο στο λάδι. Η θεία Ιβέτ έβγαλε τα γυαλιά απ' την τσέπη της ποδιάς της και τα φόρεσε, ώστε να βλέπει κατά πόσο υπήρχε κάτι που άξιζε να φυλαχτεί από τον συνωστισμό στο τραπέζι.

«Κι εγώ;» φώναξα, αρπάζοντας λίγο ψωμί από ένα πιάτο πριν το εξαφανίσει η μητέρα μου. Εκείνη μου χαμογέλασε. Τα μαύρα μαλλιά της ήταν πιασμένα σε κότσο. Ο πατέρας μου την αποκαλούσε «η σενιορίτα μου», λόγω της επιδερμίδας της, την οποία είχα κληρονομήσει. Το δέρμα της μητέρας μου ήταν πιο ανοιχτόχρωμο απ' των εργατών στην αυλή, μα σκούρο σε σύγκριση με των Φλεριέ, οι οποίοι, με εξαίρεση εμένα, ήταν ανέκαθεν ξανθοί και γαλανομάτηδες. Τα λευκά φρύδια της θείας Ιβέτ και το άχρωμο δέρμα της την τοποθετούσαν στο άλλο άκρο του χρωματικού φάσματος· εκείνη ήταν το αλάτι και η μητέρα μου το πιπέρι.

Ο πατέρας μου άπλωσε τα χέρια μ' ένα προσποιητό παράπονο. «Αχ, πρώτα σκέφτεσαι το φαγητό και μετά τους άντρες της ζωής σου», είπε. Εγώ τον φίλησα και στα δύο μάγουλα, κι έπειτα πάλι στην ουλή όπου άλλοτε βρισκόταν το αριστερό μάτι του. Έπειτα έσκυψα και φίλησα και τον Μπερνάρ.

«Πρόσεχε μη λερώσεις το κοστούμι του», με προειδοποίησε η θεία Ιβέτ.

«Δεν χρειάζεται καμία προσοχή», είπε ο Μπερνάρ. Και γυρνώντας προς το μέρος μου, πρόσθεσε: «Κι άλλο ψήλωσες εσύ; Πόσων χρονών είσαι τώρα;»

«Τον επόμενο μήνα κλείνω τα δεκατέσσερα», είπα, και κάθισα πλάι στον πατέρα μου τινάζοντας τα μαλλιά πίσω από τους ώμους μου. Η μητέρα και η θεία μου αντάλλαξαν ένα μειδίαμα. Ο πατέρας μου έσπρωξε το πιάτο του προς το μέρος μου.

«Έβαλα δύο μερίδες σήμερα», είπε. «Μία για μένα και μία για σένα».

Τον φίλησα πάλι.

Είχε και μια γαβάθα αποξηραμένο δεντρολίβανο στο τραπέζι, κι έβαλα λίγο στο ψωμί μου. «Πώς και δεν με ξυπνήσατε νωρίτερα;»

Η θεία Ιβέτ μου χάιδεψε απαλά τους ώμους. «Σκεφτήκαμε ότι χρειαζόσουν ύπνο». Ο καρπός της μύριζε τριαντάφυλλο και κατάλαβα ότι είχε δοκιμάσει μια δυο στάλες από το άρωμα που ο Μπερνάρ έφερνε πάντα μαζί του από την Γκρας. Η θεία Ιβέτ και ο Μπερνάρ εκπροσωπούσαν την πολιτισμένη επιρροή στη ζωή μας· ο θείος Ζερόμ, παρότι ήταν ο πλουσιότερος αγρότης της περιοχής, χωρίς τη βοήθειά τους δεν θα ήξερε να ξεχωρίσει έναν μπιντέ από ένα κρουασάν.

Η μητέρα μου έβαλε ένα ποτήρι κρασί στον πατέρα μου και ξαναγέμισε το μισογεμάτο ποτήρι του Μπερνάρ. Επιστρέφοντας στο ντουλάπι, έριξε μια ματιά στις εσπαντρίγιες μου. «Καλά λέει ο Μπερνάρ», είπε. «Παραμεγάλωσες εσύ! Όταν ξαναπεράσει ο παπουτσιάς τον άλλο μήνα, πρέπει να σου πάρουμε ένα ζευγάρι μποτάκια σωστά. Θα χάσεις κάνα δάχτυλο αν εξακολουθείς να τριγυρνάς με δαύτα».

Ανταλλάξαμε ένα χαμόγελο. Μπορεί να μην είχα το χάρισμα της μητέρας μου και να μην μπορούσα να μαντέψω τις σκέψεις των άλλων, όμως κοιτώντας το πρόσωπό της –γαλήνιο, συγκρατημένο, περήφανο– ένιωθα πάντα την αγάπη της για μένα, τη μοναχοκόρη της.

«Μέχρι του χρόνου θα έχει μαζέψει τόσα παπούτσια, που δεν θα ξέρει τι να τα κάνει», δήλωσε ο πατέρας μου. Και τσούγκρισαν με τον Μπερνάρ.

Ο θείος Ζερόμ άκουσε τα τελευταία λόγια του πατέρα μου μπαίνοντας στην κουζίνα. «Άμα δεν στρωθούμε να μαζέψουμε τη λεβάντα, παπούτσια δεν έχει», είπε.

«Σωστά», είπε ο Μπερνάρ και σηκώθηκε. «Να πηγαίνω κι εγώ. Πρέπει να περάσω από άλλα δύο κτήματα σήμερα».

«Να βγάλω και στους τσιγγάνους κάτι να τσιμπήσουν;» ρώτησα. «Μπορεί να πεινάνε μετά το ταξίδι που έκαναν».

Ο πατέρας μου ανακάτευε τα μαλλιά μου, κι ας τα είχα μόλις βουρτσίσει. «Δεν είναι τσιγγάνοι, Σιμόν. Ισπανοί είναι οι άνθρωποι. Και σε αντίθεση με σένα, είναι πρωινοί τύποι. Είναι ήδη φαγωμένοι».

Γύρισα προς το μέρος της μητέρας μου κι εκείνη συμφώνησε μ' ένα νεύμα. Εγώ καλού κακού έχωσα μια φέτα ψωμί στην τσέπη μου. Μου είχε πει ότι οι τσιγγάνοι το κάνουν για γούρι.

Έξω, οι εργάτες περίμεναν με τα δρεπάνια και τις τσουγκράνες τους. Η θεία Ιβέτ έδεσε το σκουφί της, κατέβασε τα μανίκια και φόρεσε τα γάντια της για να προστατέψει τα χέρια της απ' τον ήλιο. Ο Σοκολά, το κόκερ σπάνιελ της, ξεπρόβαλε απ' το χορτάρι, με τον γάτο μου τον Όλι κατά πόδας, αν και μονάχα τα κόκκινα αφτιά κι η ουρά του ήταν ορατά πάνω από τους ψηλούς μίσχους.

«Πού είναι τα αγόρια μου;» φώναξα.

Οι δυο χνουδόμπαλες έτρεξαν προς το μέρος μου. Ο Όλι τρίφτηκε στα πόδια μου. Τον είχα περισώσει από μια ξόβεργα για πουλιά όταν ήταν μια σταλιά γατάκι. Ο θείος Ζερόμ είχε πει ότι μπορούσα να τον κρατήσω εφόσον έπιανε ποντίκια και δεν χρειαζόταν να τον ταΐζουμε. Παρ' όλα αυτά οι γονείς μου, η θεία μου κι εγώ τον ταΐζαμε όλοι, δίνοντάς του κομμάτια τυρί και κρέας κάτω απ' το τραπέζι κάθε φορά που χωνόταν στα πόδια μας. Κατά συνέπεια, ο Όλι ήταν χοντρός σαν πελόνη και δεν μπορούσε να κυνηγήσει ποντίκι με τίποτα.

«Θα περάσω αύριο για την απόσταση, Πιερ», είπε ο Μπερνάρ στον πατέρα μου. Έπειτα φίλησε τη μητέρα μου, τη θεία μου κι εμένα. «Καλή σοδειά», είπε και μπήκε στο αμάξι του. Αποχαιρέτησε και τον θείο μου υψώνοντας το χέρι, αν και ο θείος Ζερόμ δεν πολυχώνευε τον μεσάζοντα της λεβάντας μας. Μόλις το αμάξι του χάθηκε πίσω απ' τις αμυγδαλιές, ο θείος Ζερόμ βάλθηκε να μιμείται το λικνιστικό περπάτημα

του Μπερνάρ. Κανείς δεν του έδωσε σημασία. Γιατί ο Μπερνάρ είχε περάσει μέσα απ' τα πυρά των εχθρών και τις λάσπες του μετώπου κουβαλώντας τον πατέρα μου στην πλάτη του ίσαμε το στρατιωτικό νοσοκομείο. Μια οβίδα είχε εκραγεί στο χαράκωμά τους, σκοτώνοντας τον διμοιρίτη τους κι όλους τους στρατιώτες σε ακτίνα δέκα μέτρων. Και τώρα, χωρίς την αφοσίωση του Μπερνάρ στον πατέρα μου –καθώς ο θείος Ζερόμ δεν κουνούσε ούτε το δαχτυλάκι του– η οικογένειά μας θα είχε μείνει χωρίς δεκάρα.

Διασχίσαμε το στενό ρυάκι. Οι αγροί της λεβάντας απλώνονταν εμπρός μας σαν μενεξεδένιος ωκεανός. Ποτέ άλλοτε το φυτό δεν σε αιχμαλώτιζε τόσο με την όψη και την ευωδιά του απ' ό,τι λίγο πριν από τον θερισμό. Η καλοκαιρινή ζέστη είχε αναδείξει τη βαθύτερη φύση του λουλουδιού και το χρώμα του είχε μεστώσει, αλλάζοντας από τα λιλιά, μυτερά πέταλα της άνοιξης σ' ένα κύμα βιολετιά ώριμα άνθη. Με λυπούσε η σκέψη ότι σε λίγες μόλις μέρες τα χωράφια θα είχαν καταντήσει ένα μάτσο ρημαγμένων ξερόθαμνων.

Ο πατέρας μου, γέρνοντας στο μπαστούνι του, ανέθεσε στον καθένα απ' τους εργάτες ένα κομμάτι του κάμπου και ο θείος Ζερόμ έφερε το κάρο και το μουλάρι στο κέντρο του αγρού. Κάθε εργάτης πήρε ένα σακί απ' τον πατέρα μου, δένοντάς το στις άκρες ώστε να φοριέται σαν ζωνάρι, που μέσα του θα παράχωνε τους κομμένους μίσχους.

Ο πιτσιρικάς πήγε και κάθισε κάτω από ένα δέντρο. Εγώ πήρα τον Όλι αγκαλιά και φώναξα και τον Σοκολά. «Μήπως θέλεις να τα χαϊδέψεις;» ρώτησα το αγόρι απιθώνοντας τον Όλι στο πλάι του.

Το αγόρι άπλωσε το χέρι και χάιδεψε τα κεφάλια των ζωντανών. Ο Σοκολά του έγλειψε τα δάχτυλα και ο Όλι έτριψε το πιγούνι στα λυγισμένα πόδια του. Ο μικρός χαχάνισε και μου χαμογέλασε. Εγώ, δείχνοντας το στήθος μου, είπα «Σιμόν», μα εκείνος είτε δεν κατάλαβε τι έλεγα ή ντρεπόταν να μου πει το όνομά του. Κοιτώντας τα μεγάλα του μάτια, αποφάσισα να τον

λέω Γκόγια, επειδή είχε όψη ευαίσθητου ανθρώπου, σαν να ήταν καλλιτέχνης.

Κάθισα δίπλα του κι οι δυο μας είδαμε τους εργάτες να απλώνονται στον αγρό. Δεν ήξερα ισπανικά για να μάθω το πραγματικό όνομα του Γκόγια και των θεριστών, οπότε σκάρωσα δικά μου, με βάση τα ελάχιστα ισπανικά ονόματα που γνώριζα. Έναν ψηλόλιγνο Σπανιόλο, τον βάφτισα Ραφαέλ. Ήταν ο νεότερος κι είχε θεληματικό πιγούνι, ολόισια φρύδια και ωραία, άσπρα δόντια. Ήταν γοητευτικός και βάδιζε μες στον αγρό με σίγουρο βήμα, σαν να ήξερε τα πάντα για τον θερισμό της λεβάντας, όμως κάθε τόσο γύριζε κι έριχνε μια ματιά στη Ρόζα –όπως είχα βαφτίσει τη γυναίκα– για να δει τι έκανε. Τον στρουμπουλό τον έβγαλα Φερνάντεζ. Θα περνούσε άνετα για δίδυμος αδελφός του θείου Ζερόμ. Οι δυο εργάτες όρμησαν στους ολάνθιστους θάμνους όπως ορμάει ο ταύρος στον ταυρομάχο. Ο άλλος Ισπανός ήταν ο πατέρας του Γκόγια, ένας καλοσυνάτος γίγαντας που ακολουθούσε τον δικό του δρόμο, θερίζοντας χωρίς περιττές κινήσεις. Ήταν αυτός που πριν από λίγο είχε κρατήσει με τέτοια στοργή την κιθάρα. Αποφάσισα ότι θα τον έλεγα Χοζέ.

Η θεία Ιβέτ βγήκε απ' τις λεβάντες και προχώρησε προς το μέρος μας. «Πρέπει να βάλουμε μπρος το φαγητό», είπε.

Σηκώθηκα και τίναξα το χορτάρι απ' το φουστάνι μου. «Λες να θέλει να έρθει κι αυτός μαζί μας;» ρώτησα δείχνοντας τον Γκόγια. Ο Σοκολά είχε κουρνιαώσει πλάι στον ώμο του αγοριού και ο Όλι κοιμόταν στην αγκαλιά του. Ο Γκόγια κοιτούσε τις πλατινένιες τούφες που ξεπρόβαλλαν απ' το σκουφί της θείας μου. Ήμουν τόσο εξοικειωμένη με την εμφάνισή της, που ξεχνούσα πόσο εκπλήσσονταν στο θέαμά της οι άνθρωποι που δεν είχαν ξαναδεί αλμπίνο.

«Νομίζει ότι είσαι νεράιδα», της είπα.

Η θεία Ιβέτ χαμογέλασε στον Γκόγια και του χάιδεψε το κεφάλι. «Μια χαρά τα περνάει εδώ, και νομίζω ότι η μητέρα του χαίρεται που μπορεί και τον επιβλέπει».

Το σούρουπο, δειπνήσαμε στην αυλή που χώριζε τις δυο αγροικίες μας και μείναμε στο τραπέζι και αφότου σκοτεινίασε. Ο αέρας μοσχοβολούσε λεβάντα. Κατάπινα και τη γευόμουν στο πίσω μέρος του λαιμού.

Η μητέρα μου έραβε ένα απ' τα πουκάμισα του πατέρα μου, με μια λάμπα θυέλλης να φωτίζει το ύφασμα. Για κάποιο λόγο που μόνο η ίδια γνώριζε, έκανε πάντα το μαντάρισμα με κόκκινη κλωστή, λες και οι τρύπες και τα σκισίματα ήταν πληγές στο ύφασμα. Τα χέρια της μητέρας μου ήταν γεμάτα με αμυχές, αλλά οι θεριστές ποτέ δεν νοιάζονταν για τέτοια μικροτραύματα. Το αιθέριο έλαιο ήταν φυσικό αντισηπτικό και οι πληγές έκλειναν από μόνες τους σε μερικές μέρες.

Η θεία Ιβέτ κι εγώ διαβάζαμε μαζί τους *Άθλιους*. Το σχολείο του χωριού είχε κλείσει δύο χρόνια πριν, με την επέκταση του σιδηροδρόμου και τη μετακίνηση πλήθους κόσμου στις πόλεις, και δίχως το ενδιαφέρον της θείας μου μπορεί να κατέληγα αγράμματη όπως η υπόλοιπη φαμίλια μου. Ο θεός Ζερόμ ήξερε να διαβάζει λογιστικά κατάστιχα και οδηγίες για λιπάσματα, αλλά η μητέρα μου δεν ήξερε ανάγνωση, παρόλο που οι γνώσεις της γύρω απ' τα φυτά και τα βότανα ήταν εξίσου εκτεταμένες όσο κι ενός φαρμακοποιού. Μόνο ο πατέρας μου μπορούσε να διαβάζει εφημερίδα. Από ένα άρθρο που είχε διαβάσει το 1914 είχε πάρει την απόφαση να καταταγεί για τον Μεγάλο Πόλεμο.

«Οι ξενύχτηδες συνέχιζαν το τραγούδι τους», διάβασα μεγαλόφωνα, «και το κορίτσι, κάτω απ' το τραπέζι, έλεγε κι αυτό το δικό του τραγούδι— »

«Ουφ!» είπε με καγχασμό ο θεός Ζερόμ, χρησιμοποιώντας τη μύτη ενός μαχαιριού για οδοντογλυφίδα. «Ωραία να μπορείς να διαβάζεις ένα σωρό άχρηστα βιβλία, ιδίως όταν δεν σκοτώνεσαι όλη μέρα στο χωράφι».

Τα χέρια της μητέρας μου έμειναν ακίνητα και τα βλέμματά μας διασταυρώθηκαν. Οι μύες του λαιμού της σφίχτηκαν. Η θεία μου κι εγώ γείραμε προς το μέρος της, πιάνοντας την άκρη

του υφάσματος και κάνοντας πως τάχα το περιεργαζόμασταν. Παρότι κανείς μας δεν τολμούσε να τα βάλει με τον θείο Ζερόμ, πάντα αποζητούσαμε τη βοήθεια ο ένας του άλλου απέναντι στη χλεύη του. Η θεία Ιβέτ αδυνατούσε να δουλέψει στο χωράφι εξαιτίας της πάθησής της. Και μία ώρα στον ήλιο του νότου μπορούσε να της προκαλέσει εγκαύματα τρίτου βαθμού. Καταγόταν από την πόλη Σολτ, και οι δεισιδαιμονίες που περιέβαλλαν τους αλμπίνους ήταν ο μόνος λόγος που εξηγούσε, κατ' εμέ, για ποιο λόγο μια ευφυής, ελκυστική γυναίκα θα παντρευόταν ποτέ τον θείο Ζερόμ. Εκείνος ήταν αρκετά πονηρός ώστε να ξέρει πως ό,τι δεν συνεισέφερε ως εργάτρια στο κτήμα, το αναπλήρωνε και με το παραπάνω ως μαγείρισσα και νοικοκυρά, όμως ποτέ δεν της είχε αναγνωρίσει αυτή την αξία της. Όσο για μένα, απλώς δεν ήμουν φτιαγμένη για τον θερισμό. Με αποκαλούσαν «φλαμίγκο», επειδή τα κοκαλιάρικα πόδια μου ήταν δυο φορές όσο όλο το υπόλοιπο σώμα μου, κι ακόμη και ο πατέρας μου, με το ένα μάτι και το κουτσό πόδι, μπορούσε να θερίσει ένα χωράφι πιο γρήγορα απ' ό,τι εγώ.

Από τον στάβλο ακούστηκαν γέλια. Αναρωτήθηκα πού έβρισκαν την ενέργεια για καλαμπούρια οι Σπανιόλοι έπειτα από μια μέρα ολόκληρη στον αγρό. Ο ήχος μιας κιθάρας απλώθηκε στην αυλή. Φαντάστηκα τον Χοζέ να γρατζουνάει τις χορδές, με το βλέμμα γεμάτο πάθος. Οι υπόλοιποι κρατούσαν τον ρυθμό, χτυπώντας παλαμάκια και βγάζοντας κελαρυστές κραυγές φλαμέγκο.

Η θεία Ιβέτ έριξε μια ματιά προς το μέρος του στάβλου κι έπειτα έστρεψε πάλι την προσοχή της στο βιβλίο. Ο θείος Ζερόμ άπλωσε το χέρι, πήρε μια κουβέρτα και σκέπασε με αυτήν το κεφάλι του, δραματοποιώντας την αντιπάθειά του για τη μουσική. Ο πατέρας μου κοιτούσε τον ουρανό, χαμένος σε δικές του σκέψεις. Η μητέρα μου κρατούσε το βλέμμα προσηλωμένο στο μαντάρισμα, σαν να μην άκουγε καν τους ήχους του εορτασμού. Η στάση της απ' τη μέση και πάνω ήταν τόσο ευθυτενής, που θύμιζε άγαλμα. Το βλέμμα μου ξεστράτισε κάτω απ' το τραπέζι.

Η μητέρα είχε βγάλει τα παπούτσια και με το ένα πόδι της κρατούσε τον αισθησιακό ρυθμό, υψώνοντας και κατεβάζοντάς το σ' έναν δικό της, αθόρυβο χορό. Η μικρή αυτή απάτη μου θύμιζε πως η μητέρα μου ήταν ένας άνθρωπος με πολλά μυστικά.

Ενώ στο κούτελο του τζακιού μας βρίσκονταν φωτογραφίες του παππού και της γιαγιάς Φλεριέ, πουθενά στο σπίτι δεν υπήρχαν φωτογραφίες των γονιών της μητέρας μου. Όταν ήμουν μικρή, μου είχε δείξει το καλύβι όπου είχε μεγαλώσει, στη βάση του λόφου. Ήταν ένα απλό σπιτάκι από πέτρα και ξύλο, που βάστηξε ώσπου μια πυρκαγιά στο δάσος κι ένα άγριο μαϊστράλι σάρωσαν την κοιλάδα την ίδια εκείνη χρονιά. Η Φλορέτ, που δούλευε στο ταχυδρομείο του χωριού, μου είχε πει ότι η γιαγιά μου ήταν τόσο διάσημη για τα γιατροσόφια της, που ακόμη και η γυναίκα του δημάρχου κι ο παλιός εφημέριος γύρευαν τα φώτα της όταν η παραδοσιακή ιατρική και η προσευχή τους πρόδιδαν. Μου είχε πει ότι μια μέρα οι γονείς της μητέρας μου, που ήταν τότε μεσόκοποι, είχαν εμφανιστεί στο χωριό μαζί με την κόρη τους. Το γοητευτικό κορίτσι, που το είχαν βαφτίσει Μαργκερίτ, ήταν κιόλας τριών ετών όταν οι χωριανοί το αντίκρισαν για πρώτη φορά. Και παρότι το ζευγάρι έπαιρνε όρκο ότι το παιδί ήταν δικό τους, πολλοί πίστευαν πως η μητέρα μου είχε εγκαταλειφθεί ως μωρό απ' τους τσιγγάνους γονείς της.

Το μυστήριο που περιέβαλλε την καταγωγή της και οι θεραπευτικές ικανότητες που και η ίδια κατείχε, σαφώς και δεν έκαναν τη μητέρα μου συμπαθή στην αυστηρή, καθολική φαμίλια των Φλεριέ, που εξαρχής ήταν αντίθετη με τον γάμο του χαϊδωμένου γιου τους. Ωστόσο κανείς δεν μπορούσε να αρνηθεί ότι η μητέρα μου ήταν αυτή που είχε γιατροπορέψει τον πατέρα μου μέχρι την πλήρη ίαση, όταν όλοι οι στρατιωτικοί γιατροί τον είχαν πια ξεγράψει.

Οι Σπανιόλοι συνέχισαν το τραγούδι τους για κάμποση ώρα αφότου ο θεός Ζερόμ και η θεία Ιβέτ είχαν επιστρέψει στο σπίτι τους κι εγώ με τους γονείς μου είχαμε πέσει να πλαγιάσουμε. Άγρυπνη στο κρεβάτι μου, κοιτούσα τα δοκάρια στο

ταβάνι κι ένιωθα τον ιδρώτα να κυλάει στα αυλάκια των πλευρών μου. Το φως το φεγγαριού μέσα απ' τα κυπαρίσσια έριχνε κυματιστές σκιές στον τοίχο της κάμαράς μου, κι εγώ φανταζόμουν πως οι μορφές αυτές ήταν χορευτές που λικνίζονταν στον αισθησιακό ήχο της μουσικής.

Πρέπει να αποκοιμήθηκα, γιατί όταν ανακάθισα σασπισμένη, συνειδητοποίησα ότι η μουσική δεν ακουγόταν πια. Άκουσα το γάβγισμα του Σοκολά. Σηκώθηκα αθόρυβα απ' το κρεβάτι και κοίταξα από το παράθυρο την αυλή. Ένα αγιάζι είχε δροσίσει τον αέρα και το ασημένιο φως χυνόταν στα κεραμίδια και στα γύρω κτίρια. Έριξα μια ματιά στον μαντρότοιχο στην άκρη του κήπου κι ανοιγόκλεισα τα μάτια. Ένας κύκλος ανθρώπων χόρευαν. Με σιωπηλές κινήσεις, χωρίς μουσική ή τραγούδι, σήκωναν τα χέρια πάνω απ' το κεφάλι και χτυπούσαν τα πόδια ακολουθώντας έναν άηχο ρυθμό. Κοιτώντας μες στο σκοτάδι διέκρινα τον Χοζέ, με τον Γκόγια στους ώμους του, το ασπροδόντικο χαμόγελο του μικρού σαν λευκή χαρακιά στο μελαψό του πρόσωπο. Ένιωσα και τα δικά μου πόδια να υψώνονται ένα ένα απ' το πάτωμα. Είχα την παρόρμηση να τρέξω στις σκάλες και να πάω να χορέψω μαζί τους. Κρατήθηκα σφιχτά απ' την κάσα του παραθύρου, μην ξέροντας κατά πόσο αυτοί που αντίκριζα ήταν όντως οι Σπανιόλοι ή μοχθηρά πνεύματα που είχαν μεταμφιεστεί για να με παρασύρουν στον χαμό. Οι γερόντισσες του χωριού έλεγαν συχνά τέτοιες ιστορίες.

Η καρδιά μου έχασε έναν χτύπο.

Πέρα απ' τον Γκόγια, υπήρχαν πέντε χορευτές: τρεις άντρες και δύο γυναίκες. Κοιτώντας τα μακριά μαύρα μαλλιά της δεύτερης γυναίκας, έμεινα με το στόμα ανοιχτό. Το δέρμα της σπίθιζε σαν να έκαιγε μέσα του μια φωτιά, και σπίθες πετάγονταν απ' τα πόδια της κάθε που άγγιζαν το χώμα. Το φουστάνι της κυμάτιζε γύρω της σαν τα νερά μιας ρεματιάς. Ήταν η μητέρα μου. Άνοιξα το στόμα για να τη φωνάξω, μα ξάφνου βρέθηκα να επιστρέφω παραπατώντας στο κρεβάτι μου, αποκαμωμένη και πάλι απ' τη νύστα.

Όταν άνοιξα ξανά τα μάτια, η αυγή είχε πάρει να χαράζει. Ο λαιμός μου ήταν κατάξερος. Πίεσα τις παλάμες στο πρόσωπό μου, χωρίς να ξέρω αν αυτό που είχα αντικρίσει ήταν πραγματικότητα ή όνειρο.

Φόρεσα το φουστάνι μου και κατέβηκα τις σκάλες στις μύτες των ποδιών, προσπερνώντας την κάμαρα των γονιών μου. Και οι δυο τους κοιμούνται. Μπορεί να μην είχα κληρονομήσει τις δυνάμεις της μητέρας μου, αλλά είχα τη δική της περιέργεια. Προχώρησα αργά ως την άκρη της αυλής, κοντά στον μαντρότοιχο όπου φύτεωναν οι αμυγδαλιές. Το χορτάρι ήταν ψηλό, καλοκαιριάτικο κι απάτητο. Κοίταξα τα γύρω δέντρα και φυτά για ίχνη εισβολέων, μα δεν βρήκα κανένα. Ούτε κλαράκια δεμένα μεταξύ τους ούτε σπασμένα κοκαλάκια ή διαβασμένες πέτρες. Κανένα ίχνος μαγείας απολύτως. Σηκώνοντας τους ώμους έκανα να φύγω, μα την ίδια στιγμή είδα με την άκρη του ματιού κάτι να λάμπει. Άπλωσα το χέρι κι άγγιξα το χαμηλότερο κλαδί ενός δέντρου. Πιασμένη σ' ένα από τα φύλλα ήταν μια κόκκινη κλωστή.

Το πελιδνό δέρμα της θείας μου και τα μακριά ποδάρια μου δεν μας απάλασσαν από τις δουλειές της απόσταξης. Ο πατέρας μου και ο θείος Ζερόμ, με πρόσωπα συστραμμένα από την προσπάθεια, περνούσαν ένα ποτάμι από πατικωμένους μίσχους λεβάντας μέσα απ' τον σωλήνα του αποστακτήρα. Η μητέρα μου κι εγώ τρέχαμε και σκαλίζαμε τα βουναλάκια με τις τσουγκράνες μας, απλώνοντας τους μίσχους σε κομμάτια καναβάτσο προτού τους βγάλουμε στον ήλιο να στεγνώσουν.

«Δεν έχουμε χρόνο για χάσιμο», μας είπε ο πατέρας μου. «Με τον καινούριο αποστακτήρα μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τους μίσχους για καύσιμο μόλις στεγνώσουν».

Η μητέρα μου κι εγώ ανακατεύαμε την κομμένη λεβάντα για να εμποδίσουμε τη ζύμωση, και η θεία Ιβέτ βοηθούσε τους άντρες να στοιβάξουν το επόμενο φορτίο στον αποστακτήρα.

Όταν γέμισε, ο πατέρας μου μου είπε να ανέβω πάνω για να πατήσω τους μίσχους και «να μας φέρεις γούρι!».

«Έτσι πετοί και κόκαλο που είναι, δεν έχει νόημα», είπε σαρκαστικά ο θείος Ζερόμ, μα άπλωσε παρ' όλα αυτά τα χέρια για να με βοηθήσει να ανέβω. «Πρόσεχε τα πλαϊνά», με προειδοποίησε, «καίνε άσχημα».

Λένε ότι η λεβάντα ανεβάζει τη διάθεση· αναρωτιόμουν κατά πόσο το μαγευτικό άρωμα που πανιόταν στον χώρο είχε κατορθώσει να βελτιώσει ως και τη διάθεση του θείου Ζερόμ.

Ποδοπάτησα τη λεβάντα, χωρίς να νοιάζομαι για τη ζέστη ή για τις γρατζουνιές στα πόδια μου. Αν τα σχέδια του πατέρα μου και του Μπερνάρ για τον θερισμό και την απόσταξη της λεβάντας έπαιναν εμπορικά, ο πατέρας μου θα κατάφερνε να εξαγοράσει το μέρος του κτήματος που του αναλογούσε. Με κάθε πάτημα, σκεφτόμουν ότι τον βοηθούσα να πλησιάσει το όνειρό του ένα ακόμη βήμα.

Όταν ο θείος Ζερόμ με βοήθησε να βγω απ' τον αποστακτήρα και σφράγισε το καπάκι, ο πατέρας μου κατέβηκε απ' τη σκάλα στο πάτωμα. Τον άκουσα να συδαιλίζει τη φωτιά. «Από το πρώτο φορτίο φαίνεται ότι το έλαιο είναι καλής ποιότητας», είπε μ' ένα πλατύ χαμόγελο όταν επέστρεψε.

Ο θείος Ζερόμ έτριψε το μουστάκι του. «Καλό ή κακό, το θέμα είναι αν θα πουλήσει».

Το μεσημέρι, μετά το τέταρτο φορτίο, ο πατέρας μου είπε να κάνουμε διάλειμμα. Σωριαστήκαμε μες στο νοτισμένο άχυρο, αφήνοντάς το να φτάσει ως τη μέση μας. Η μητέρα μου μούλιασε πανιά σε νερό και δροσίσαμε μ' αυτά το πρόσωπο και τις παλάμες μας που έκαιγαν.

Από την αυλή ακούστηκε ήχος μηχανής και βγήκαμε να προϋπαντήσουμε τον Μπερνάρ. Στη θέση του συνοδηγού καθόταν ο μεσιέ Πουλέ, ο κοινοτάρχης του χωριού και ιδιοκτήτης του καφέ. Στο πίσω κάθισμα καθόταν η αδελφή του μεσιέ Πουλέ, η Οντίλ, με τον σύζυγό της, Ζιλ Φουνριέ.

«Μπονζούρ!» αναφώνησε ο μεσιέ Πουλέ, βγαίνοντας από

το αμάξι και σκουπίζοντας το πρόσωπό του μ' ένα μαντίλι. Φορούσε το μαύρο κοστούμι που προόριζε για τις επίσημες περιστάσεις. Του έλεφτε λίγο μικρό κι έσφιγγε τους ώμους του, κάνοντάς τον να μοιάζει με πουκάμισο κρεμασμένο στο σκοινί της μπουγάδας.

Η Οντίλ και ο Ζιλ βγήκαν κι αυτοί από το αμάξι, και όλοι μαζί μπήκαμε στο αποστακτήριο. Ο μεσιέ Πουλέ και το ζεύγος Φουρνιέ περιεργάστηκαν τον αποστακτήρα, που ήταν πολύ μεγαλύτερος απ' αυτούς που χρησιμοποιούνταν εδώ και χρόνια στα αποστακτήρια της περιοχής. Παρότι δεν ήταν αγρότες, τους ενδιέφερε η επιτυχία του εμπορικού εγχειρήματός μας. Με τόσο κόσμο να εγκαταλείπει την ευρύτερη περιοχή του Σολτ για να εγκατασταθεί σε κάποια πόλη, ήλπιζαν ότι η λεβάντα θα ξανάφερνε επιχειρηματίες στο χωριό μας.

«Πάω να φέρω ένα μπουκάλι κρασί», είπε η θεία Ιβέτ και κατευθύνθηκε προς το σπίτι. Ο Μπερνάρ προσφέρθηκε να τη βοηθήσει με τα ποτήρια. Τους είδα να απομακρύνονται στο δρομάκι, με τα κεφάλια τους να γέρνουν καθώς μιλούσαν σιγανά. Ο Μπερνάρ είπε κάτι και η θεία Ιβέτ γέλασε. Ο πατέρας μου μου είχε εξηγήσει ότι ο Μπερνάρ ήταν καλός άνθρωπος, κι ενώ δεν τον ενδιέφεραν οι γυναίκες με τον παραδοσιακό τρόπο, ήταν τόσο ευγενικός με τη θεία Ιβέτ, που καμιά φορά αναρωτιόταν μήπως ήταν ερωτευμένος μαζί της. Έριξα μια ματιά προς το μέρος του θείου Ζερόμ, μα αυτός ήταν απασχολημένος –καυχιόταν για τις επιδόσεις του νέου αποστακτήρα– κι ούτε που το πρόσεξε.

«Τέτοια μηχανήματα χρησιμοποιούν στα μεγάλα αποστακτήρια της Γκρας», είπε. «Είναι πιο αποτελεσματικός από τους φορητούς που χρησιμοποιούσαμε ως τώρα».

Από τον τρόπο που μιλούσε, θα φανταζόταν κανείς ότι το αποστακτήριο ήταν δική του ιδέα. Όμως ο θείος Ζερόμ ήταν απλώς ο χορηγός, όχι ο οραματιστής: είχε δώσει τα χρήματα για τον ακριβό αποστακτήρα και θα εισέπραττε τα μισά από τα κέρδη. Αλλά ο πατέρας μου και ο Μπερνάρ είχαν υπολογίσει

ότι αν κατάφερναν να βγάλουν τρεις καλές σοδειές λεβάντας στη σειρά, θα εξοφλούσαν τον αποστακτήρα σε δύο χρόνια και το κτήμα σε άλλα τρία.

Η Οντίλ οσμίστηκε τον αέρα και με πλεύρισε. «Ωραία μυρίζει το αιθέριο έλαιο», ψιθύρισε. «Ελπίζω να μας κάνει πλούσιους, ώστε να μπορέσει να ξεχρεώσει κι ο πατέρας σου».

Εγώ έγενεφα καταφατικά, αλλά έμεινα αμίλητη. Ήξερα πολύ καλά την ντροπιαστική κατάσταση στην οποία βρισκόταν η οικογένειά μου. Το κτήμα είχε μοιραστεί στα δυο αδέρφια μετά τον θάνατο του παππού μου. Όσο ο πατέρας μου έλειπε στον πόλεμο, ο θείος Ζερόμ είχε δανείσει στη μητέρα μου χρήματα ώστε να συνεχίσει να συντηρεί το δικό μας μισό του κτήματος. Μα όταν ο πατέρας μου επέστρεψε βαριά τραυματισμένος και η ισχνή αναπηρική σύνταξή του δεν αρκούσε για να ξεπληρώσει το χρέος, ο θείος Ζερόμ είχε πάρει την κυριότητα όλου του κτήματος. Κι όταν ο πατέρας μου ανέννηψε, ο θείος Ζερόμ του είπε ότι μπορούσε να εξαγοράσει το μισό κτήμα με ετήσιες, έντοκες δόσεις. Ήταν ντροπιαστική συμπεριφορά απέναντι στον ίδιο τον αδελφό του, ιδίως τη στιγμή που ακόμη και οι φτωχότεροι συγχωριανοί μας άφηναν στην πόρτα μας καλάθια με ζαρζαβατικά τον καιρό που ο πατέρας μου ήταν κλινήρης. Αλλά ο πατέρας μου δεν σήκωνε κουβέντα για τον μεγάλο αδελφό του. «Αν έβλεπες πώς του φέρονταν οι γονείς μας, θα καταλάβαινες», έλεγε πάντα. «Δεν θυμάμαι κανέναν τους να του λέει ποτέ έναν καλό λόγο. Του πατέρα μας του θύμιζε υπερβολικά τον δικό του πατέρα. Από τότε που ο Ζερόμ ήταν μια σταλιά παιδί, με το που τολμούσε ακόμη και να κοιτάξει τον πατέρα μας, έτρωγε σφαλιάρα. Το δίκαιο θα ήταν να είχε κληρονομήσει ολόκληρο το κτήμα, αλλά για κάποιο λόγο οι γονείς μας μου είχαν πάντα αδυναμία. Μη στεναχωριέσαι όμως, θα το εξαγοράσουμε πάλι το μερίδιό μας».

«Ποιοι άλλοι θα σας φέρουν τη λεβάντα τους για απόσταξη;» ρώτησε ο Ζιλ τον πατέρα μου.

«Οι Μπουσκέ, οι Νεγκρ και οι Τουρμπιγιόν», είπε εκείνος.